

Юний Король

У ніч напередодні коронації юний Король сидів самотою у своїй розкішній спочивальні. Усі придворні попрощалися з ним, уклоняючись до землі, як того вимагав церемоніальний етикет, і повернулися до Великої Зали палацу, щоб отримати останні вказівки від Професора Етикету, бо серед них були й такі, що поводитися цілком природно, а для придворного це, годі й казати, великий недолік.

Парубок — шістнадцятирічний Король був іще парубком — не надто шкодував, коли вони пішли, і, зітхнувши з полегшенням, відкинувся на м'які подушки своєї розшитої кушетки. Отак він лежав, з ошелешеними очима й розтуленим ротом, немов смаглявий лісовий фавн або якесь звірятко, що потрапило в пастку до мисливців.

Його й справді знайшли мисливці — натрапили на нього, коли він, босоногий, із сопілкою в руці, ішов за отарою бідного козопаса, який його виховав і сином якого парубок завжди себе вважав. Він був дитиною єдиної дочки Короля від таємного шлюбу з чоловіком, значно нижчим від неї за соціальним станом. То був чужинець, казали одні, який чарівною магією своєї гри на лютні приворожив до себе Принцесу; інші подекували про художника з Ріміні, якому Принцеса виявила багато, мабуть, забагато, честі і який раптом зник із міста, не закінчивши своїх розписів у Соборі. Коли немовляті був лише тиждень, його викрали у матері, поки вона спала, і віддали під опіку бідного селянина та його дружини, які не мали власних дітей і мешкали далеко в лісі, у цілому дні їзди від міста. За годину після пробудження білява дівчина, що дарувала немовляті життя, померла від горя або чуми, як засвідчив придворний лікар (або, як дехто припускав, від швидкодіючої італійської отрути, поданій у склянці вина з прянощами); і коли вірний посланець, що віз дитину в луці сідла, зліз із замученого коня й постукав у непоказні двері хатини козопаса, тіло Принцеси вже опускали в могилу на занедбаному кладовищі за міськими мурами — у могилу, де, як кажуть, уже лежало тіло напрочуд гарного нетутешньою красою юнака, у якого руки були

зв'язані за спиною міцною мотузкою, а на грудях темніли криваві рани від численних ударів кинджалом.

Такою принаймні була історія, що її пошепки переказували люди. Достеменно відомо лише те, що старий Король уже на смертному ложі — чи то спокутуючи великий гріх, чи не бажаючи, щоб королівство перейшло до іншого знатного роду — наказав послати за хлопчиком і в присутності Королівської Ради оголосив його своїм спадкоємцем.

Здається, тої самої миті як хлопця визнали наступником Короля, його охопило дивне зачудування красою, якому судилося так вплинути на все його подальше життя. Ті, хто супроводжував його до призначеного йому покою, частенько пригадували вигук захоплення, що зірвався з його вуст, коли він побачив вишукані шати й розкішні коштовності, приготовані для нього; пригадували майже несамоовиту радість, із якою він зірвав із себе та пожбував геть грубу шкіряну сорочину та зашкарублий кожух. Щоправда, він, бувало, тужив за вільним лісовим життям і завжди аж тіпався з нетерплячки під час довгих придворних церемоній, які щодня забирали так багато часу, проте чудовий палац — Joyeuse (Радість — французькою), — де юнак нині став володарем, видавався йому новим світом, щойно створеним для його втіхи. І коли йому вдавалося втекти із зали засідань чи з аудієнцій, він збігав додолу пишними порфіровими сходами, що їх прикрашали бронзові фігури левів, або ж ходив із кімнати в кімнату, з коридору в коридор, як людина, що прагне у красі знайти собі знеболювальне й одужати від хвороби.

У цих пошуках відкриттів, як він називав їх, — а вони були для нього справжніми подорожами у чудесному краї — його іноді супроводжували тендітні біляві придворні пажі у коротких плащах із барвистими прозорими бантами; але частіше юнак був сам, інстинктивно відчуючи чи просто здогадуючись, що таємниці мистецтва найкраще пізнаються наодинці і що Краса, як і Мудрість, полюбляє самотнього шанувальника.

Чимало цікавих історій оповідали про нього в цю пору. Казали, що товстий Бургомістр, який з'явився, щоб виголосити велеречиву промову

від імені городян, застав його на колінах перед великою картиною, яку щойно привезли з Венеції; то було мов передвістка поклоніння новим богам. Іншим разом юнак зник на декілька годин, і після тривалих пошуків його знайшли у невеличкій кімнаті в одній із північних башт палацу немов у трансі: не зводив він очей з грецької камеї, на якій була вирізьблена фігура прекрасного Адоніса. Бачили нібито, як він торкався гарячими вустами мармурового чола античної статуї, яку знайшли у долині річки, коли будували кам'яний міст, — на ній було ім'я Віфінійського раба імператора Адріана. Цілу ніч збавив він на вивчення ефектів місячного сяйва на срібному зображенні прекрасного Ендиміона.

Усі рідкісні дорогоцінні матеріали викликали у нього велике захоплення, і, бажаючи роздобути їх, він розіслав по світу купців: одних відправив виторговувати бурштин у неотесаних рибарів на північних морях; других — до Єгипту на пошуки надзвичайної зеленої бірюзи, яку можна знайти тільки у гробницях фараонів і якій приписують магічну силу; третіх — до Індії, скуповувати тонкі прозорі тканини і слонову кістку, місячні камені й браслети із нефриту, сандалове дерево й сині емалі, а ще шалі з дорогого кашеміру.

Але найбільше хвилювали його ті шати, в які він мав убратися для коронації, мантия із золотої парчі, обсипана рубінами корона та оздоблений перлами скіпетр. Саме про своє вбрання він міркував у цей вечір, коли влігся на своє пишне ложе і дивився на грубе соснове поліно, що палало у відкритому каміні. Фасони, розроблені найвидатнішими митцями того часу, він отримав багато місяців тому й віддав наказ, щоб рукодільники працювали вдень і вночі, аби втілити їх у життя, і щоб обшукали увесь світ, а таки знайшли коштовні самоцвіти, гідні такої роботи. В уяві він бачив побіля високого олтаря в Соборі себе, убраного в чудові одержі Короля, й усмішка грала на юних вустах і запалювала яскравим блиском його темні, як ліс, очі.

За деякий час він підвівся, сперся на різьблений дашок каміну й озирнув тьмяно освітлену кімнату. На стінах висіли багаті гобелени, на яких було зображено сцени з "Тріумфу Краси"[2]. Велика шафа,

оздоблена агатами та ляпіс-лазур'ю, займала один куток, а навпроти вікна стояло трохи химерне бюро з лакованими панелями, прикрашеними золотою мозаїкою, і на ньому поблискували вишукані келихи з венеційського скла й кубок із оніксу з темними прожилками. Шовкове покривало на ліжку було розшите блідими маками, які ніби випали зі зморених сном рук, а високі очеретинки зі слонової кості підтримували оксамитовий балдахін зі страусовим пір'ям, яке білою піною здіймалося до ніжно-сріблитої ліпної стелі. Усміхнений бронзовий Нарцис тримав над головою поліроване дзеркало. На столі стояла пласка аметистова чаша.

У вікно він бачив величезну баню Собору, що ясною кулею вимальовувалася на тлі затінених будинків; бачив утомлених вартових, що ходили туди й назад уздовж скелястого виступу над річкою. Десь далеко, в якомусь садочку, витьохкував соловей. Леде чутний аромат жасмину просочувався у відчинене вікно. Юнак відкинув із чола каштанові кучері, узяв лютню й почав замріяно перебирати струни. Важкі повіки його склепилися, дивна млість огорнула тіло. Ніколи досі не відчував він так гостро, з таким неймовірним захватом магію і тайну краси.

Коли на башті пробило полуніч, він торкнувся дзвоника. Увійшли пажі та роздягли його з великою церемонією; вони лили трояндову воду йому на руки, розсипали квіти на його подушках. За кілька хвилин потому як вони пішли з опочивальні, він заснув.

І коли він спав, йому наснився сон, і сон цей був от який.

Йому марилося, що стоїть він посеред довгого горища з низькою стелею, серед шуму та клацання безлічі ткацьких верстатів. Вбоге світло леде пробивається крізь ґратки на вікнах, і в ньому проступають виснажені похилені постаті ткачів. Бліді, заморені дітлахи скорчилися на грубих хрестовинах. Коли човники б'ють по основі, діти піднімають важкі поперечники, а коли човники зупиняються, вони опускають поперечники та затискають нитки. Личка їхні витяглися від голоду, тоненькі рученята

трусяться. Виснажені жінки щось шиють за столами. У приміщенні стоїть жахливий сморід. Повітря задушливе, важке, вогкими стінами збігають цівки прілої води.

Юний Король підійшов до одного з ткачів і став біля нього, не зводячи очей.

Ткач зиркнув на нього сердито й сказав:

— Чого ти на мене вирячився? Ти шпик, підсланий нашим хазяїном?

— А хто ваш хазяїн? — запитав юний Король.

— Наш хазяїн? — гіркою луною відізвався ткач. — Він така ж людина, як і я. Власне, між нами лиш одна різниця — він убраний у багаті шати, а я ходжу в ганчір'ї, і якщо я мало не падаю з голоду, він потерпає від переїдання.

— Це вільна країна, — оголосив юний Король, — і ти не раб.

— На війні, — відповів ткач, — сильні підкоряють слабких і перетворюють їх на рабів, а в мирні часи багаті роблять рабами бідаків. Ми мусимо працювати, щоб вижити, але наша платня така мізерна, що ми мремо. Ми горбатимося на них цілими днями, а вони накопичують золото у своїх скринях; наші діти передчасно марніють, і обличчя наших коханих стають жорсткими і злими. Ми робимо вино, але п'ють його інші. Ми вирощуємо хліб, але наші комори порожні. Ми обплутані ланцюгами, хоч і невидимими для ока; і ми раби, хоч і називаємося вільними.

— І так з усіма? — спитав юний Король.

— І так з усіма, — підтвердив ткач, — з молодими і старими, з жінками і чоловіками, з малечею і дідуганами. Купці гноблять нас, і ми мусимо коритися. Священик минає нас, перебираючи свої чотки, і нікому

немає діла до нас. У наших похмурих провулках, де не буває сонця, повзають Злидні з голодними очима, а їм на п'яти навідає Гріх з отупілою пикою. Злидні будять нас уранці, Ганьба чатує уночі... Але що тобі до того? Ти не з наших. Твоє лице щасливе.

І він відвернувся похмуро й пустив човник по верстату, і юний Король побачив, що нитки до ткання золоті.

Великий трепет охопив його, і мовив він до ткача:

— Що це за шати ви тчете?

— Вони для коронації юного Короля, — відповів той. — А тобі навіщо?

Тут у юного Короля вирвався голосний зойк — і він прокинувся. О диво! Був він у власній спочивальні, а крізь шибку зазірав великий повний місяць медового кольору, що висів у темному небі.

І юнак знову заснув, і наснився йому такий сон.

Йому марилося, що лежить він на палубі великої галери із сотнею невільників на веслах. Поруч з ним на килимі сидить хазяїн галери — чорний, як ебен, а тюрбан у нього з ясно-червоного шовку. Важкі срібні сережки відтягують товсті мочки вух, а в руках він тримає терези зі слонової кості.

Невільники оголені, прикриті лишень пов'язками з подертої смугастої тканини і прикуті одне до одного ланцюгами. Розпечене сонце палить просто на них, а наглядачі-негри бігають проходом і шмагають їх шкіряними бичами. Невільники витягають уперед худі руки, важко веслюють. Солоні бризки води розлітаються з-під весел.

Нарешті дістаються вони невеличкої гавані й починають міряти глибину дна. З берега віє легкий вітерець, припорошує палубу і зелене

трикутне вітрило тонким шаром червоного пилу. Троє арабів під'їжджають верхи на диких мулах і жбурляють у галерників списи. Хазяїн галери хапає розписний лук і поціляє стрілою просто в горло одному з арабів. Той важко падає у прибережну воду, а товариші його скачуть назад. На верблюді повільно під'їжджає жінка, закутана у жовте покривало, й озирається час від часу на бездиханне тіло.

Щойно галерники кинули якір та спустили вітрило, як негри пірнули до трюму та витягнули довгу мотузяну драбину зі свинцевими грузилами. Хазяїн галери перекинув її через борт, закріпив кінці на двох залізних пілерсах.

Тоді негри вхопили наймолодшого з невільників, збили з нього кайдани, залили воском йому ніздрі та вуха і прив'язали важкий камінь до пояса. Він неохоче спустився драбиною вниз і зник у морі. Тільки бульбашки піднялися там, де він пірнув. Дехто з невільників пильно вдивлявся у воду за бортом. На носі галери сидів заклинач акул і монотонно бив у барабан.

Минуло трохи часу, і невільник з'явився на поверхні; важко віддихаючи, він ухопився лівою рукою за драбину, а в правій була перлина. Негри вихопили в нього перлину та знову зіпхнули хлопця під воду. Невільники позасинали над веслами.

Знову і знову впливав із глибини хлопець, і щоразу приносив чудову перлину. Хазяїн галери зважував їх і складав у невеличку торбинку з зеленої шкіри.

Юний Король хотів заговорити, але язик мов задерев'янів і вуста не могли ворухнутися. Негри гомоніли між собою, а там і посварилися через низку яскравого намиста. Над кораблем кружляло двійко журавлів.

Тоді нирець з'явився востаннє, і перлина, що він її роздобув, перевершила найславніші перла Сходу, бо нагадувала вона формою

повний місяць і була білішою за ранкову зорю. Та обличчя хлопця вкрилося неприродною блідістю, і коли він упав на палубу, з його вух і ніздрів хлянула кров. Він сіпнувся — й затих. Негри знизали плечима і викинули мертве тіло за борт.

А хазяїн галери розсміявся, тоді простягнув руку до перлини, а коли добре її роздивився, притиснув її до чола й уклонився.

— Ця перлина, — мовив він, — прикрасить скіпетр юного Короля.

Він подав знак неграм піднімати якір.

І коли юний Король почув ці слова, він голосно зойкнув — і прокинувся. І побачив крізь вікно, як довгі сірі пальці світанку тягнуться до згасаючих зірок.

І знову заснув він, і побачив такий сон.

Йому марилося, що блукає він у темному лісі, де на деревах ростуть дивовижні плоди і красиві отруйні квіти. Гадюки шипіли на нього, барвисті папуги з криками перелітали з гілки на гілку. Гігантські черепахи спали у гарячій глині. На деревах було повно мавп і павичів.

Далі й далі йшов юний Король, поки не вийшов на узлісся й не побачив там юрмище людей, що порпались у висохлому річищі. Вони снували по скелі, як мурашки. Вони викопували глибокі ями в землі та злазили в них. Дехто лупав скелю величезними мотиками; дехто колупався в піску. Люди вирвали кактус з корінням і розтоптали яскраво-червоні квіти. Вони поспішали, підганяли одне одного, і жоден не байдикував.

З темряви печери споглядали за ними Смерть і Жадоба, і Смерть промовила:

— Я втомилася; віддай мені третину їх і відпусти мене.

Але Жадоба похитала головою.

— Вони мої слуги, — відповіла вона.

А Смерть спитала:

— Що тримаєш ти у руці своїй?

— Я маю три зерна пшениці, — відповіла Жадоба. — А тобі нащо?

— Дай мені одну зернину, — вигукнула Смерть, — я посію її у себе в садку. Тільки одненьку — і я піду геть.

— Нічого я тобі не дам, — відтяла Жадоба і сховала руку в брижах свого одягу.

І засміялася Смерть, і дістала келих, і набрала у нього води з калюжі, і піднялася з келиха Лихоманка. Пройшлася Лихоманка крізь юрмище, і третина людей упала мертвою. Холодний морок тягнувся за нею, і водяні змії повзли по боках.

І коли Жадоба побачила, що третина юрмища мертва, вона зачала бити себе в груди й ридати. Била вона себе у безплідні груди і голосила.

— Ти винищила третину моїх слуг, — лементувала вона, — забирайся геть! Он у горах Татарії точиться війна, і ватажки обох сторін кличуть тебе. Афганці забили чорного вола і маршем ідуть у бій. Вони б'ють списами у свої щити, вони надягли свої залізні шоломи. Що тобі моя долина, навіщо ти тут зволікаєш? Іди собі геть і не повертайся до мене.

— Ні, — відреклася Смерть, — доки не даси мені зернятко пшениці, я не піду я звідси.

Але Жадоба стиснула кулак і зціпила зуби.

— Нічого я тобі не дам! — промимрила вона.

І засміялася Смерть, і взяла чорний камінь, і пожбурила його в ліс, і з гущавини вискочила Гарячка у вогняних шатах. Вона пронеслася через юрмище, зачіпаючи людей, і всі, кого вона торкалася, помирали. Трава висихала і жовкла в неї під ногами.

І здригнулася Жадоба, і посипала собі голову попелом.

— Яка ти жорстока, — вигукнула вона, — яка ти жорстока! Он у містах Індії за високими мурами лютує голод, і колодязі Самарканда висохли до дна. Лютує голод і в містах Єгипту за високими валами, і сарана наближається з пустелі. Ніл не розлився, не затопив береги, і жерці шлють молитви Ізиді та Озирису. Іди звідси до тих, кому ти потрібна, і залиш мені слуг моїх.

— Ні, — відмовила Смерть, — нікуди я не піду, доки ти не даси мені одне зернятко пшениці.

— Нічого тобі я не дам, — сказала Жадоба.

І знову засміялася Смерть, і свиснула вона крізь пальці, і прилетіла до них якась жінка. "Чума" — було написано в неї на чолі, і зграя голодних хижаків товпилася круг неї. Вона накрила долину своїми крилами, і жодної людини не лишилося в живих.

І помчала з криками Жадоба через ліс, а Смерть застрибнула на свого червоного коня й поскакала геть, і летіла вона швидше за вітер.

І з болотяного слизу на дні долини виповзли дракони і чудовиська, вкритті лускою, і шакали забігали по піску, нюхаючи повітря своїми ніздрями.

І юний Король заплакав і сказав:

— Хто були ті люди і що вони шукали?

— Шукали вони рубіни для королівського вінця, — відповів хтось поруч з ним.

Юний Король здригнувся й, озирнувшись, побачив чоловіка, одягненого як прочанин і зі срібним дзеркалом у руці.

Зблід Король і спитав:

— Для якого короля?

— Подивись у дзеркало, і побачиш для якого.

Король голосно зойкнув і прокинувся. Яскраве сонце заливало спочивальню, і на деревах королівського саду співали пташки.

Канцлер і державні достойники ввійшли до нього й віддали шану, пажі принесли йому мантию із золотої тканини і поклали перед ним корону і скіпетр.

Юний Король поглянув на них, і були вони пречудові. Гарніші за все, що він колись бачив. Але пригадав він свої сни і сказав придворним:

— Заберіть ці речі, бо не вдягну я їх.

Придворні були здивовані, хтось навіть засміявся, бо вирішили вони, що Король жартує.

Але він знову звернувся до них суворо й мовив:

— Заберіть усі ці речі та сховайте подалі від мене. Хоч би й був день моєї коронації, я не надягну їх. Бо на верстаті смутку блідими руками болю виткана була моя мантия. В серці цього рубіна закипіла кров, а в серці перлини — смерть.

І розповів він їм про свої сни.

І коли придворні почули його історії, то презирнулися й зашепотіли:

— Він вочевидь збожеволів, адже сон — це тільки сон, а видіння — тільки видіння. Вони не реальні, чого на них зважати? І що нам до життя тих, хто працює на нас? Хіба людина не може їсти хліб, доки не побачить хлібороба, чи пити вино, доки не поговорить із виноградарем?

І Канцлер звернувся до юного Короля зі словами:

— Володарю мій, молю, віджени від себе ці чорні думки, вдягни свої прекрасні шати, не відштовхуй від себе корони. Як в іншому разі довідаються люди, що ти король, якщо не матимеш королівського одягу?

Юний Король поглянув на нього.

— Це справді так? — спитав він. — Вони не розпізнають у мені короля, якщо не вберуся я у королівські шати?

— Не розпізнають, володарю мій, — підтвердив Канцлер.

— А я гадав, що бували люди, схожі на королів, — відрік юний Король.
— Але, може, ти правий. І все ж я не вдягнуся в ці шати, не коронуватимуся цим вінцем, і яким я прийшов до палацу, таким і вийду з нього.

Він жестом наказав усім піти, залишив тільки одного пажу, у якому бачив собі товариша, бо той був на рік молодший. Його затримав він собі для послуг, і коли викупався у прозорій воді, то відімкнув велику розписну скриню і витяг із неї шкіряну куртку та грубу накидку з овечого руна, у які вдягався, коли пас на пагорбах кошлатих кіз свого опікуна. У цей одяг він і вбрався, а в руки взяв свою грубезну пастушу палицю.

Маленький паж від подиву розширив очі та звернувся до Короля з посмішкою:

— Володарю мій, я бачу тільки твою мантию і твій скіпетр, а де ж твій вінець?

Тоді юний Король зірвав гілочку шипшини, що оплітала його балкон, зігнув її в кільце і поклав собі на голову.

— Це буде мій вінець, — відповів він.

Отак убраний, вийшов юний Король з опочивальні у Велику Залу, де на нього чекали всі придворні.

Придворні розвеселилися, і дехто навіть гукнув:

— Володарю, твій народ чекає на короля, а ти їм покажеш злиденного жебрака!

Інші, навпаки, розгнівалися:

— Він ганьбить нашу державу, він не гідний бути нашим володарем!

Сам він не відповів ані словом, а рушив униз пишними порфіровими сходами, через бронзову браму, потім сів на коня й поскакав до Собору, а маленький паж біг за ним слідом.

І люди сміялися і говорили:

— Це королівський блазень їде собі верхи, — і глузували з нього.

І він натягував повід і говорив:

— Ні, я король, — і розповідав людям про свої сни.

Тоді з натовпу вийшов чоловік і звернувся до нього з дошкульним словом:

— Хіба ви не знаєте, пане, що усі розкоші багатіїв дають виживати бідноті? Вашою пихою ми годуємося, ваші пороки приносять нам хліб насущний. Горбатитися на хазяїна важко, та не мати хазяїна, на якого горбатишся, ще важче. Невже думаєте ви, що гайворони годуватимуть нас? А як ви зміните це становище? Накажете покупцеві: "Купуй за таку-то ціну!" Накажете купцеві: "Продавай за таку-то ціну!" Сумніваюся я. Отже повертайтеся до палацу, вдягніть свої пурпурні шати й тонку білизну. Яке вам діло до нас і наших страждань?

— Хіба багаті й бідні не брати? — спитав юний Король.

— О, звісно, — відповів чоловік, — і наймення багатого брата — Каїн.

І наповнилися очі юного Короля слізьми, і їхав він далі серед людського гомону, а маленький паж відстав і залишив його.

Коли він доїхав до величного portalу Собору, солдати наставили свої галябарди і спитали:

— Чого ти тут шукаєш? Ніхто не має права входити через ці двері, окрім Короля.

Лице його спалахнуло гнівом, і мовив він до них:

— Я і є Король!

Відштовхнув він їхні галябарди й увійшов до Собору.

І коли Єпископ побачив, які він заходить у своєму вбранні козопаса, то підвівся йому назустріч і сказав:

— Сину мій, хіба це королівські шати? А яким вінцем коронуватиму я тебе, який скіпетр владу до твоїх рук? Адже це мусить бути день радості, а не день приниження.

— Чи буде Радість носити те, що скроїло Горе? — відповів юний Король. І розповів про три свої сни. Коли почув про них Єпископ, то звів брови й мовив:

— Сину мій, я стара людина, на холодному схилі днів, я знаю, що багато злочинів коїться у світі. Жорстокі розбійники спускаються з гір, викрадають малих діточок і продають їх маврам. Леви чатують на каравани і нападають на верблюдів. Дикі кабани підкопують коріння пшениці на ланах, лисиці гризуть виноградні лози на схилах. Пірати спустошують узбережжя, спалюють човни рибарів, відбирають їхні неводи. На солончакових болотах живуть прокажені, хатки їхні сплетені з очерету, і ніхто не сміє наближатися до них. Жебраки тиняються у містах, харчуються разом із собаками. Чи можеш ти щось вдіяти? Чи розділиш ложе своє з прокаженим? Чи посадиш жебрака за свій стіл? Чи дослухається лев до твоїх вмовлянь, чи скориться тобі дикий кабан? Хіба

Той, хто вигадав нещастя, не мудріший за тебе? Тому я не хвалю тебе за вчинок твій, а прошу повернутися до палацу, зробити веселе обличчя, убратися в одяг, гідний короля, і тоді золотим вінцем я короную тебе і вкладу скіпетр із перлиною у руку твою. А щодо снів, не думай про них більше. Тягар світу цього занадто важкий для однієї людини, і світову скорботу несила перенести одному серцю.

— І ти говориш таке в цьому храмі? — обурився юний Король, пройшов широким кроком повз Єпископа, піднявся сходами до вівтаря і зупинився перед образом Христа.

Він стояв перед образом Христа, а праворуч і ліворуч від нього були чудові золоті збанки — амфора з жовтавим вином і фіал зі святим миром. Він схилив коліна перед образом Христа, і великі свічки яскраво спалахнули, і ладан закурився сизими кілечками аж попід баню. Він опустил голову в молитві, і священики у грубих рясах відступили од вівтаря.

Раптом знадвору долинув дикий галас, і до Собору увірвалися дворяни з мечами в руках, з полірованими щитами; пір'я-плюмаж у них на капелюхах аж хиталося.

— Де цей сновида? — кричали вони. — Де цей король, що вдягається, як жебрак, — цей хлопчисько, що ганьбить нашу державу?! Ми його зараз уб'ємо, бо не гідний він правити нами.

А юний Король знову похилив голову і почав молитися, а коли закінчив молитву, підвівся, обернувся і подивився на них.

І — о диво! — через мозаїчні вікна засяяло сонце і освітило його з голови до ніг, і промені виткали йому мантию ще розкішнішу, ніж ту, яку пошили йому на втіху. Мертвий ціпок розквітнув, і незаймані лілеї були білішими за перли. Сухі шипи розквітли, і чисті троянди були червонішими

за рубіни. Біліші за перли були лілеї, і стебла їхні виблискували сріблом. Червоніші за рубіни були троянди, і листя їхнє було з карбованого золота.

І стояв він там у королівському вбранні, і розчахнулися дверцята, що вели до святая святих, і з кристала багатогранної дароносиці полилося чудесне й містичне сяйво. І стояв він там у королівському вбранні, і слава Божа осяяла Собор, і святі у своїх різьблених нішах ніби ворухнулися. У чарівному вбранні стояв перед ними Король, і орган розливав музику, і сурмачі заграли в сурми, і хор хлопчиків заспівав.

І тоді люди впали на коліна у подиві, і дворяни вклали мечі в піхви і присягнули на вірність, і лице Єпископа зблідло, а руки затремтіли.

— Величніший за мене коронував тебе! — вигукнув він і опустився перед Королем на коліна.

А юний Король зійшов із вівтаря і рушив додому крізь натовп людський. Але жоден із людей не насмівився глянути йому в лице, бо було воно лицем янгола.